

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра прикордонної служби факультету безпеки державного кордону

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОК 01.3 «ПРИКОРДОННЕ СЛІДОПИТСТВО»
(вибіркова освітня компонента/для набору 2020 року)
ОПП «Безпека державного кордону»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 25 Військові науки, національна безпека, безпека державного кордону

Спеціальність: 252 Безпека державного кордону

Кваліфікація: бакалавр безпеки державного кордону

Професійна кваліфікація: офіцер тактичного рівня Державної прикордонної служби України

Форма навчання: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна « Прикордонне слідопитство», є вибірковою освітньою компонентою для вивчення ОПІ «Безпека державного кордону». Вивчається протягом 1-го семестру на кафедрі прикордонної служби.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування стійких знань, умінь та навичок у курсантів щодо виявлення слідів та ознак порушення законодавства про державний кордон, їх вивчення у мінімально короткі строки та порядку дій під час виявлення слідів та інших ознак порушення кордону.

Основне завдання навчальної дисципліни є підготувати курсантів до дій під час виявлення слідів та інших ознак порушення кордону.

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

класифікацію слідів та їх характеристику;

елементи доріжки слідів та фактори, які впливають на їх зміну;

основні поняття слідового режиму підрозділу охорони державного кордону та порядок його забезпечення;

основні положення організації та методики проведення тренувань з слідопитства;

вміти:

виявляти, розпізнавати та вивчати хитрощі, які використовують правопорушники;

дотримуватись слідового режиму на ділянці підрозділу охорони державного кордону;

ознайомитись з:

порядком облаштування типового прикордонного містечка.

ВИКЛАДАЧІ: згідно форми А – 4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Загальна тактика, фізичне виховання, особиста безпека та застосування сили, вогнева підготовка, інженерне забезпечення охорони кордону, системи та комплекси зв'язку ООДК.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Спеціалізовані начальні класи (311, 312, 306, 302), польовий центр забезпечення навчального процесу НАДПСУ, слідове містечко.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин																	Форми підсумкового контролю									
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік					
					лекції	групові заняття	групова вправа	практичні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	Комплексне контрольне (практичне) заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання	курсова робота					есе	ІРГР			
I	1	3	90	46		10		30			4				2	22									22				+
Усього за дисципліну		3	90	46		10		30			4				2	22									22				+

Основні методи навчання: МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-2	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ЗК-6	Здатність працювати в команді.	МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-7	Здатність забезпечити готовність підпорядкованого підрозділу до виконання завдань за призначенням, застосовувати методики підготовки персоналу та роботи з персоналом підрозділу.	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ФК-9	Здатність організувати систему охорони державного кордону на ділянці відповідальності підрозділу, оцінювати її стан, виконувати процедури прикордонного контролю та прикордонної служби, проводити оперативно-технічні заходи та слідчі дії, заходи примусу, здійснювати провадження в справах про адміністративні правопорушення, використовувати штатне озброєння, обладнання, технічні та транспортні засоби для виконання завдань з охорони державного кордону, у тому числі діяти у складі прикордонних нарядів.	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ФК-10	Здатність оцінювати стан протиправної діяльності та противника, прогнозувати найбільш ймовірні варіанти дій правопорушників та противника при вирішенні завдань у різних формах оперативно-службової діяльності та видах бою, планувати й організувати превентивні заходи.	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-3	Розуміти тактику дій злочинців та організованих злочинних угруповань, способи вчинення злочинів; тактику дій підрозділів противника	МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2	МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ПРН-7	Застосовувати процедури прикордонного контролю та прикордонної служби, оперативно-розшукові й оперативно-технічні, правозастосовної та правоохоронної діяльності в різних умовах, розробляти відповідну документацію, звіти, складати процесуальні документи.	МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2	МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ПРН-9	Організовувати професійну підготовку персоналу, підготовку прикордонних нарядів й підрозділів до виконання завдань за призначенням у різних умовах.	МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2	МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ПРН-14	Оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, впливу, уразливості, ризику; прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противника.	МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2	МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.
ПРН-24	Застосовувати психомоторні навички та послідовність групових дій у складі прикордонних нарядів і підрозділів, обслуг групової зброї.	МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2	МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.3; МК4.1; МК4.2.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1 курс 1 семестр					
1			38/10	Слідопитство – складова службової майстерності прикордонника.	
	1	Групове заняття	2	Класифікація слідів та їх характеристика. Навчальні питання: 1. Прикордонне слідопитство і його значення в охороні державного кордону. 2. Сліди людини, тварин та транспортних засобів. 3. Ознаки порушення кордону.	2.1, 2.2, 2.5
	2	Групове заняття	2	Елементи доріжки слідів та фактори, які впливають на їх зміну. Навчальні питання: 1. Елементи утворення слідів та ознаки напрямку руху. 2. Визначення елементів слідів людини та їх ознак. 3. Хитрощі, які можуть застосовуватись правопорушниками.	2.1, 2.2, 2.5
		Самостійна робота	4	Способи та правила виявлення слідів правопорушника.	1.4, 2.1
	3	Групове заняття	2	Слідовий режим підрозділу охорони державного кордону. Навчальні питання: 1. Інженерні споруди для забезпечення слідового режиму. 2. Основні поняття слідової дисципліни. 3. Прийоми та способи виявлення і розпізнавання ознак порушень законодавства про державний кордон.	2.1, 2.2, 2.5
		Самостійна робота	4	Порядок дій прикордонника під час здійснення моніторингу ділянки відповідальності підрозділу охорони державного кордону.	2.4
	4	Групове заняття	2	Забезпечення слідового режиму. Навчальні питання: 1. Порядок та терміни перевірки контролюючих засобів. 3. Способи та порядок закріплення та позначення слідів. 4. Порядок погашення слідів на контрольно-слідовій смузі.	2.1, 2.2, 2.5
		Самостійна робота	4	Порядок дій прикордонного наряду під час перевірки контролюючих засобів.	1.4
	5	Групове	2	Організація та методика проведення тренувань з слідопитства.	2.1, 2.2, 2.5

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
		заняття		Навчальні питання: 1. Вимоги до тренувань з слідопитства. 2. Особливості тренувань з слідопитства. 3. Особливості методики проведення тренувань зі слідопитства.	
		Самостійна робота	4	Порядок облаштування типового прикордонного містечка.	2.1, 2.2, 2.5
		Індивідуальна робота	12	Конспект з теми №1.	2.1, 2.2, 2.5
2			50/34	Практика прикордонного слідопитства	
	1	Практичне заняття ПЦЗНП	6	Практика тренування з слідопитства. Навчальні питання: 1. Практика у вивченні слідів людини, тварин та транспортних засобів. 2. Практика розвитку зорової пам'яті та спостережливості. 3. Практика у розпізнаванні прихованих слідів.	2.1, 2.2, 2.5
	2	Практичне заняття ПЦЗНП	6	Практика у вивченні елементів доріжки слідів людини. Навчальні питання: 1. Практика визначення особливостей правопорушення по слідам. 2. Практика в діях прикордонника при виявленні слідів ніг людини.	2.1, 2.2, 2.5
	3	Практичне заняття ПЦЗНП	6	Практика розпізнавання хитрощів, які використовують правопорушники. Навчальні питання: 1. Ознайомлення з хитрощами, які використовують правопорушники при скоєні правопорушень. 2. Практика в розпізнавання хитрощів, які використовують правопорушники.	2.1, 2.2, 2.5
	4	Практичне заняття ПЦЗНП	6	Практика у дотриманні слідового режиму підрозділу охорони державного кордону. Навчальні питання: 1. Практика перевірки контролюючих засобів. 2. Дії прикордонника при переході через КСС. 3. Облік слідів, виявлених на КСС, та їх погашення.	2.1, 2.2, 2.5
		Індивідуальна робота	10	Конспект з тем. Підготовка до змагань з слідопитства.	2.1, 2.2, 2.5
	5	Практичне заняття ПЦЗНП	6	Змагання з слідопитства. Навчальні питання:	2.1, 2.2, 2.5

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
				1. Змагання з спостережливості. 2. Змагання з виявлення слідів ніг людини на різних ділянках місцевості. 3. Змагання з виявлення хитрощів правопорушника.	
		Самостійна робота	6	Підготовка до контрольної роботи по темі №1; 2.	По темам №№1;2
	6	Контрольна робота	4	Модульний контроль. Контрольна робота по темам №№1; 2.	По темам №№1;2
Залік			2		
Разом за І семестр			90/46		
Разом за 1 курс			90/46		
Разом за дисципліну			90/46		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Нормативно-правові акти

- 1.1. Закон України «Про державний кордон України».
- 1.2. Закон України «Про Державну прикордонну службу України».
- 1.3. Постанова Кабінету міністрів України № 1199 від 03 серпня 1998 року «Про контрольовані прикордонні райони».
- 1.4. Інструкція про службу прикордонних нарядів Державної прикордонної служби України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19.10.2015 року № 1261.
- 1.5. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.08.2017 №686 «Про затвердження Порядку в'їзду і перебування в місцевості, яка знаходиться між державним кордоном і лінією прикордонних інженерних споруджень, громадян України та інших осіб».
- 1.6. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України №31 від 27 квітня 2018 року «Про організацію і здійснення перевірок державного кордону, інженерних споруд та загороджень, берегової смуги та узбережжя прикордонних водних об'єктів у 2018-2020 роках».
- 1.7. Інструкція про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України, затверджена наказом АДПСУ від 21.10.2003 року №200.
- 1.8. Організаційно-методичні рекомендації щодо організації оперативно-службової діяльності відділень

інспекторів прикордонної служби, затверджені першим заступником Голови ДПС України. – 2018 рік.

2. Базова

2.1. Руденко В.П. Прикордонне слідопитство: Навчальний посібник для слухачів та курсантів. – Хмельницький: Видавництво ІВУ, 1994. – 96 с.

2.2. Моніторинг державного кордону на ділянці відділу прикордонної служби: навчальний посібник / Трембовецький О.Г., Білорус А.М. та ін. - Хмельницький: Видавництво Національної академії ДПСУ, 2015. - 251 с.

2.3. Служба прикордонних нарядів : навчальний посібник / авторський колектив – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2017. – 446 с.

2.4. Основні положення підготовки інспектора прикордонної служби до дій в різних умовах обстановки: навчальний посібник / авторський колектив – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2020. - 457 с.

2.5. Альбом схем з слідопитства. Видавництво ІВУ, 1994. – 24 с.

3. Допоміжна

3.1. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 167 від 02.03.2006 року «Про здійснення в Державній прикордонній службі України провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 85, 121-1, 185-10, 191, 195, 202, 203, 204, 204-1, 205, 206, 206-1, 207 Кодексу України про адміністративні правопорушення».

3.2. Методичні рекомендації «Основні підходи до використання в охороні державного кордону новітніх технічних засобів».

3.3. Сторожук В.Ф., Фаріон О.Б., Білорус А.М. Збірник нормативно-правових актів з питань прикордонної служби. – Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2011. –352 с.

3.6. Руденко В.П., Мазур В.Ю., Ставицький О.М. Організація та методика проведення тренувань особового складу прикордонної застави зі слідопитства: Навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 2002. – 47 с.

3.7. Охорона державного кордону прикордонним підрозділом: навчальний посібник / О. Г. Трембовецький, С. О. Каштелян, І. Г. Блощинський та ін. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2014. – 276 с.

3.8. Служба прикордонних нарядів: курс лекцій / Баратюк В. І., Паламарчук Ю.С., Каштелян С. О. та ін. – Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2008 р.

3.21. Тактика застосування сил та засобів підрозділів охорони кордону в умовах ускладнення соціально-політичної (військово-політичної) обстановки. Навчальний посібник / Кривий І.В., Трембовецький О.Г., Білорус А.М., та ін. – Хмельницький: НАДПСУ, 2016 р – 185 с.

4. Інформаційні ресурси в інтернеті (інтранеті)

- 4.1. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України –<http://rvu.gov.ua>.
- 4.2. Офіційний сайт Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького – <http://nadpsu.edu.ua>.
- 4.3. Електронний каталог бібліотеки Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького - <http://ian-server/>
- 4.4. Навчально-методичний сайт кафедри прикордонної служби - <http://0.241.25.222>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент)

представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А

Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	
МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний